

Ústav pro dějiny umění, FFUK

Posudek bakalářské práce Denicy Perkové: Reflexe migrační krize 2015–16 v umění

Vedoucí práce: Mgr. Zuzana Štefková

Bakalářská práce Denicy Perkové se zabývá tématem migrační krize 2015-16. K analýze této problematiky si vybrala díla světově známých umělců, kteří se migraci věnují kontinuálně, a poté se zaměřila na umělecká díla a výstavy, které toto téma reflektovaly v českém a slovenském prostředí, zejména pak na výstavy Hate Free a Strach z neznámého.

Struktura práce se rodila poměrně komplikovaně ve snaze přehledně utřídit obsáhlý materiál a představit ikonografické náměty typické pro umění zachycující migraci obecně i jednotlivá díla zabývající se migrační krizí kulminující v letech 2015-16. Výsledné uspořádání, v němž autorka postupuje od obecného nástinu politicko-sociálních souvislostí a terminologie, přes charakteristiku jednotlivých výrazných témat a tendencí, po analýzu konkrétních příkladů z českého a slovenského umění, se jeví jako logické a předchází nežádoucímu opakování.

Metodologicky vychází autorka především z publikací *The Handbook of Art and Global Migration: Theories, Practices, and Challenges* a *Migration into Art: Transcultural Identities and Art-Making in a Globalised World*. Opírá se také o publikaci T.J. Demose *The Migrant Image: The Art and Politics of Documentary during Global Crisis* a o jeho kategorizaci migračního umění na základě časového rozřazení, různých typů migrace a situovanosti umělce. Základním hlediskem, které pohled citovaných autorů spojuje, je přesvědčení, že migrační umění není charakterizované jen svým námětem, ale především vědomou politickou dimenzí. Jedná se o umění, které se kriticky zaměřuje na asymetrické mocenské procesy vyjevující se v rámci globální i lokální migrace a dává hlas uprchlíkům, kteří jsou hegemonickým diskurzem umlčováni.

Za přínos práce považuji především reflexi tématu v českém a slovenském prostředí, které představuje dosud nezmapovaný terén. Při svém výzkumu čerpala Denica Perková především z katalogu výše zmíněné výstavy *Strach z neznámého* a z kurátorských textů k dalším výstavám. V analyzovaných uměleckých dílech, spatřuje autorka protiváhu ke xenofobním postojům některých politiků i části veřejnosti a zdůrazňuje roli umění při formování společnosti resistantní vůči nenávisným náladám. Identifikuje také specificky české a slovenské narativy reflektující místní historické události nebo prvky lidové kultury.

Slabinou předkládané práce je nedostatečná analýza jednotlivých děl, která je patrně důsledkem snahy o pokrytí co možná největšího množství příkladů v omezeném rozsahu bakalářské práce. Text bohužel často zůstává v rovině popisu a místy působí jako seznam. V závěru práce se pak Denica Perková pokouší o kategorizaci umění migrační krize. Vedle už zmiňovaného dělení podle chronologie či pozice umělce, navrhuje autorka kategorizaci založenou na uměleckém záměru. Konkrétně tematizuje přístup estetický, dokumentaristický, aktivistický a spektakulárně šokující. Kromě těchto přístupů uvádí i participativní strategii, která se ale vymyká kategorizaci postavené na záměru umělce. Tento pokus však nutně naráží na subjektivitu hodnotících kritérií. Subjektivního aspektu kategorií si je autorka sice vědoma, ale přesto v některých případech o kategorizaci usiluje, aby ji vzápětí zpochybnila.

Diskutabilní je také snaha o odlišení migračního umění od umění migrační krize na základě jeho údajné větší naléhavosti. (s. 51)

Některé pasáže vyznívají zjednodušujícím až zavádějícím dojmem. Například tvrzení, že „Československo bylo kvůli komunistickému režimu až do roku 1989 uzavřeno vnějším vlivům“. (s. 35) Zde se navíc v souvislosti s migrací nabízí námitka, že se Československo jako cílová destinace do globálních migračních proudů zapojilo i před rokem 1989. V roce 1949 se například v Československu usadilo přes 12 000 řeckých emigrantů. Za specifické (dočasné) migranty pak lze považovat vietnamské studenty a dělníky, kteří do Československa přijížděli mezi 50. - 80. lety. Po roce 1989 sice čeští a slovenští umělci razantněji reagovali teprve na migrační krizi v letech 2015-16, ale asi nelze tvrdit, že by byli „bez zkušenosti s uměním znázorňujícím migraci“. (s. 36)

Nedostatkem práce, který bohužel nelze tak úplně pominout, je jazyk, který občas působí poněkud toporně a v místy znejasňuje smysl textu.

Přes výše uvedené výtky autorce nelze upřít především upřímné odhodlání vypořádat se s komplexním tématem, které je a bude v českém a slovenském prostředí – i vzhledem ke globálním geopolitickým a klimatickým krizím – stále relevantní.

Doporučuji bakalářskou práci k obhajobě a navrhuji hodnocení „velmi dobře“.

V Praze dne 3. 9. 2024

Mgr. Zuzana Štefková ph.D.